

Helmikuun 20. päivänä levisi Kauniaisista koskettava viesti. Professori **Osmo A. Wiio** on kuollut. Tekniikan Maailman lukijoille hän oli vuosikymmenten matkakumppani erinäisten artikkelien ja tiedepalstan kirjoittajana.

Minulle hän oli pitämäni ja arvostamani opettaja. Kuusi vuotta sitten meistä tuli myös työtovereita, kun hän eräänä iltana soitti ja sanoi iän jo painavan ja pyysi minua jakamaan kanssaan Tekniikan Maailman tiedepalstan kirjoittamisen ilon ja vaivan.

Tutustuimme joskus 1970-luvun lopulla, kun hän Helsingin yliopiston viestinnän professorina ohjasi opintojani. Kaksikymmentä vuotta myöhemmin hän oli vastaväittäjäni ja ystävälliseen tapaansa teki minulle väitöstilaisuudessa niin helppoja kysymyksiä, että hän lie nee etukäteen miettinyt, mistä minä varmasti selviäisin kunnialla. Se oli tyypillistä Wiioa, sillä hän oli to-

KUVAPETER JANSSON

1928-2013

Osmo A. Wiio, call sign OH2TK

dellinen vanhan koulun herrasmies, aina ystävällinen ja kohtelias.

OAW kirjoitti TM:n Tieteen maailma -palstalle vuodesta 1987 lähtien, yhteensä 471 juttua. Mutta Osmo ja TM:n suhde oli paljon vanhempi. Häntä voi eräässä mielessä pitää lehden henkisenä isänä.

Wiio oli tieteestä ja tekniikasta innostunut nuorukainen, jonka harrastus vähitellen edistyi niin, että 1938 hän alkoi itsekin rakennella radioita. Se johdatti hänet 1944 ilmoivomien viestipataljoonaan ja neljä vuotta myöhemmin radioamatööritutkintoon asti. Hänen radioamatööritutkintonsa oli otsikossa mainittu OH2TK.

Alan harrastajien tärkein kotimainen kanava oli tuohon aikaan **Rauno Toivosen Harrastelija**-lehti. Pisan lahjakas nuorukainen löysi tien-

sä sen sisäpiiriin, ja 1948 lehdessä ilmestyi hänen ensimmäinen julkinen kirjoituksensa "Kuinka tulen radioamatööriksi".

Noissa kuvioissa OAW tutustui diplomi-insinööri **Unto V. Somerikoon**, jonka kanssa hän 1950 julkaisi ensimmäisen kirjansa, *Harrastajan radiokirja*, jota nopeasti seurasi joukko muita. Moni Suomen sodanjälkeistä teknologiaihmettä rakentanut sähköinsinööri on tunnustanut saaneensa kipinän alalle juuri Wiion kirjoista.

Kaikkiaan OAW kirjoitti useita kymmeniä kirjoja. Yliopistollisten opusten ja kansanomaisten tekniikkakirjojen lisäksi niihin kuuluu jopa yksi kaunokirjallinen kokeilu, vuonna 1958 julkaistu nuortenromaanin *Lascaux'n luolat*.

Mutta takaisin Tekniikan Maail-

maan. Vuonna 1951 Rauno Toivonen tarjosi OAW:lle mahdollisuutta ryhtyä Harrastelijan päätoimittajaksi ja omistajaksi. OAW otti työn vastaan ja hoiti sitä seuraavan vuoden loppuun. Tällöin hän sai ajatuksen muuttaa Harrastelija Ruotsissa ilmestyvän *Teknikens Världin* kaltaiseksi yleistekniikkajulkaisuksi.

Vuoden 1952 lopulla OAW ilmoitti lehden perustamisesta, mutta jo ennen sen ensimmäistä numeroa hän tajusi, etteivät hänen taloudelliset rahkeensa olisi riittäneet sen tekemiseen. Niin hän myi idean Rauno Toivoselle, joka perusti Tekniikan Maailman.

OAW avusti kättilöimäänsä lehteä kirjoituksillaan alusta lähtien. Vaikka TM:n omistussuhteissa tapahtui muutoksia, omasta innostuksestaan ja yleisön pyynnöstä OAW kirjoitti

lehteen vuoden 2011 loppuun asti.

Paitsi yksi kaikkien aikojen merkittävimmistä ellei merkittävimpin suomalaisen tiedekirjoittaja, OAW oli yliopistomies ja tutkijana alusta lähtien sillä tavalla kansainvälinen kuin nykyisin halutaan olla. Moni myös muistaa hänet liberaalisen kansanpuolueen kansanedustajana puheenjohtaja **Pekka Tarjanteen** aikaan.

Wiion nimitys Helsingin yliopiston professoriksi 1978 synnytti ajalle ominaista poliittista kiivailua Tampereen "vasemmistolaisen nordenstregiläisen" tiedotusopin ja Helsingin "porvarillisen wiiolaisen" viestinnän välillä. Minä aloitin opintoni "wiiolaisen viestinnän pesässä" juuri kohun ollessa kiivaimmillaan. Kun aikanaan tutustuin kumppaniin "kilpailevaan" professoriin,

totesin pian molempien ansaitsevan täyden arvostuksen vakavasti otettavina tutkijoina ja hyvinä opettajina.

Wiio tunnetaan maailmalla varsinaisesti merkittävänä organisaatioviestinnän tutkijana, mutta hänen kiinnostuksenkohteensa olivat paljon laajemmat. Yksi niistä oli tekstien ymmärrettävyys. Hän korosti aina sitä, että viesti, jota ei ymmärretä, on turha.

Toinen aihe, johon hän usein palasi, oli myytti televisio-ohjelmien raastavasta vaikutuksesta. Häntä harmitti muodikas mutta pinnallinen television syylistäminen yhteiskunnan väkivaltaisuudesta, kun todellisuudessa kyse on paljon syvällisempää sosiaalista ja poliittista analyysiä vaativasta ilmiöstä.

Luulenpa, että OAW:n pysyvimmäksi saavutukseksi tutkijana jäivät sittenkin niin sanotut *Wiion lait*. Ne tunnetaan laajalti kansainvälisesti ja ne kiteyttävät joukon tärkeitä oivalluksia viestinnästä OAW:lle ominaisella kuivan englantilaisyppisen huumorin värittämällä tavalla.

Wiion lait inhimillisestä viestinnästä:

- Viestintä yleensä epäonnistuu -paitsi sattumalta.
 - Jos viestintä voi epäonnistua, niin se epäonnistuu.
 - Jos viestintä ei voi epäonnistua, niin se kuitenkin tavallisimmin epäonnistuu.
 - Jos viestintä näyttää onnistuvan toivotulla tavalla, niin kyseessä on väärinkäsitys.
 - Jos olet itse viestintään tyytyväinen, niin viestintä varmasti epäonnistuu.
- Jos sanoma voidaan tulkita eri tavoin, niin se tulkitaan tavalla, josta on eniten vahinkoa.
- On olemassa aina joku, joka tietää sinua itseäsi paremmin, mitä olet sanomallasi tarkoittanut.
- Mitä enemmän viestitään, sitä huonommin viestintä onnistuu.
 - Mitä enemmän viestitään, sitä nopeammin väärinkäsitykset lisääntyvät.
- Joukkoviestinnässä ei ole tärkeitä se, miten asiat ovat, vaan miten asiat näyttävät olevan.

➤ VUONNA 1958 tehtiin sopimus amerikkalaisen Popular Mechanics -lehden materiaalin käyttöoikeudesta Tekniikan Maailmassa. Kuvassa vasemmalta Osmo A. Wiio, PM:n päätoimittaja William Harrison ja TM:n silloinen päätoimittaja Rauno Toivonen.

➤ WIIO kirjoitti Tekniikan Maailmaan pitkään palsta "Tieteen maailmasta" (myöhemmin Tieteen maailma). Ensimmäinen julkaistiin numerossa 1/1987.

6. Uutisen tärkeys on kääntäen verrannollinen etäisyyden neliöön.

7. Mitä tärkeämmästä tilanteesta on kysymys, sitä todennäköisemmin unohdat olennaisen asian, jonka muistit hetki sitten.

Viestinnän ammattilaisena olen monesti kironnut varsinkin Wiion lakia numero neljä. Miten totta se on, ja miten huonosti useimmat johtajat sen ymmärtävät. Aina, kun organisaatiolla on jokin ongelma, henkilöstö valittaa tiedon puutetta, ja kohta joku johtaja tohkeissaan vaatii lisää viestintää. Kuitenkin yleensä ongelma on

aivan toisaalla, ja viestintää voi olla ennestään jopa liikaa. Sitä ei vain vastaanoteta. Tai jos otetaan vastaan, siitä ei saada tolkkua.

Myöhemmin Wiio kehitteli samassa hengessä joukon lakeja tulevaisuuden ennakoimisesta. Niistä kaksi ensimmäistä kertoo, että läheinen tulevaisuus yleensä yliarvioidaan ja kaukainen tulevaisuus aliarvioidaan.

Kuinkahan monta kertaa olen tiedejournalistina saanut itseni kiinni juuri siitä, vaikka opettajani nimenomaan kielsi.

Kiitos paljosta OAW. Oli hienoa, että kävit täällä. **TM**

AUTOMAATTI

990 €

Automaattivaihteisto Volvo V70 -malliin nyt vain **990 euroa**.

Etu jopa **3 000 euroa**.

Tarjous on voimassa rajoitetun ajan.

VOLVO V70 AUTOMAATTI

ALK. 40 068 €

Volvo V70 -mallisto alkaen: autoveroton hinta 31 700 €, autovero 7 380,14 €, kokonaishinta 39 080,14 € + toimituskulut 600 €. EU-yhd. 4,5-10,2 l/100 km, CO₂ 119-237 g/km.